

MACBEATH, J.; SCHRATZ, M.; MEURET, D., a kol. **Serena aneb Autoevaluace škol v Evropě.**

Žďár n. S. : Fakta, v.o.s., 2006. 226 s. ISBN 80-902614-8-5.

□ Decentralizace českého vzdělávacího systému přivádí rozhodovací procesy až na jeho nejnižší úroveň. Školy tak získávají značnou míru autonomie, ale zároveň i zvýšenou odpovědnost za kvalitu své práce. Platná legislativa a kurikulární dokumenty jim ukládají implementovat procesy interní evaluace. Diskutovat otázku kvality na úrovni školy však znamená v našem prostředí nový přístup, který teprve hledá svou definitivní podobu. Přínosem se proto mohou stát zkušenosti s autoevaluací, získané zahraničními i českými školami v rámci dvou projektů evropského programu Socrates. Na pilotním projektu *Evaluace kvality vzdělávání ve škole* participovalo 101 škol z 18 zemí, do navazujícího, pojmenovaného *Mosty přes hranice*, se zapojilo i 6 škol z České republiky. Jedním z výstupů prvního projektu se stala kniha autorského kolektivu MacBeath, aj. *Self-evaluation in European Schools. A story of change*. Rozšířená o aktuální poznatky českých účastníků projektu, přichází nyní na náš trh pod názvem *Serena aneb Autoevaluace škol v Evropě*. Redaktorem publikace je Milan Pol, na redakci české kapitoly se podílejí i Jana Vašátková a Petr Novotný.

Pojetí knihy je neobvyklé. Je složena ze dvou celků, jejichž námětem je autoevaluace školy. Odlišují se však stylistickým zpracováním a po obsahové stránce jsou navzájem nezávislé. První celek je pojat beletristicky: má podobu uceleného příběhu situovaného do záměrně neadresného prostředí. Aktéři a zároveň vypravěči příběhu, především žačka Serena, její matka, učitel, ředitelka školy spolu s Boženou, vystupující v roli

kritického přítele, postupně popisují své zážitky související se zapojením do projektu zaměřeného na autoevaluaci školy. Čtenář s nimi prožívá dílčí pochybnosti a obtíže doprovázející průběh projektu, ale zároveň také postupně objevuje pozitivita a možný potenciál autoevaluačního procesu. Do děje vstupují ještě další osoby. Jsou to odborníci, kteří v roli profesorů objasňují aktérům příběhu různé aspekty autoevaluace.

Druhý celek publikace má odborný ráz. Na úvod je poukazováno na řadu změn ve společenském prostředí, které by současná škola měla ve své práci rozhodně reflektovat. Následuje vymezení autoevaluace jako vnitřní komponenty rozvoje školy, která vede jednak k zefektivnění a větší profesionalitě školní práce, ale zároveň i k žádoucí demokratizaci školních procesů. Pro technologické zvládnutí autoevaluace školy je čtenáři předložen konkrétní postup, jehož funkčnost a univerzálnost byly v rámci projektů verifikovány školami z nejrůznějšího prostředí. Postup je tvořen tzv. trojicí operačních pilířů: profilem sebehodnocení, repertoárem evaluačních nástrojů a podporou kritického přítele. Profil sebehodnocení je nastaven jako víceúrovňový model, který akcentuje procesy na úrovni jedince, třídy, školy a vnějšího prostředí školy. Má podobu schématu členícího práci školy do dvanácti základních oblastí; každé úrovni modelu odpovídají právě tři oblasti. Tato struktura je vodítkem a oporou pro aktéry školního života. Umožňuje jim systematicky diskutovat kvalitu jednotlivých oblastí s cílem konsensuálně vybrat ty oblasti, které posléze budou podrobeny hlubší

* Rubrika Recenze nevyjadřuje nutně názory redakce.

analýze. Problematicke evaluačních nástrojů je věnována nejrozsáhlejší kapitola této části publikace. Čtenář získává doporučení, jak s ohledem na specifika a omezení zkoumaných oblastí práce školy volit evaluační nástroje, jak s nimi pracovat, jak je modifikovat, či dokonce vytvářet. Teoretická doporučení jsou přehledně dokreslována konkrétními příklady ze školní praxe. Posledním pilířem postupu je tzv. kritický přítel, který je pojat jako přátelská osoba, která na veškeré dění pohlíží zvenčí a nezaujatě, ale přitom se snaží škole pomáhat. Na základě zkušeností škol je upřesňována pozice kritického přítele, jsou popsány jeho žádoucí kompetence a dávána doporučení k naplnění jeho role. V závěru tohoto celku publikace se ještě nacházejí dvě případové studie zahraničních škol, v nichž je zachycen proces aplikace celého postupu při autoevaluaci školy, dále komplexní souhrn zkušeností pilotních škol i českých škol z následného projektu, a ucelené pojednání o širším přínosu projektů v celoevropském kontextu.

Publikaci považují za velmi užitečnou pro učitele a vedoucí pracovníky škol, kteří teprve hledají optimální způsob, jak interní evaluaci školy realizovat. Učitelská periodika v této souvislosti informují o pokusech aplikovat do školního prostředí osvědčené postupy řízení kvality z firemní praxe, což s ohledem na specifika škol nemusí být vhodným řešením. Avšak vyzkoušený postup, který vznikl přímo pro potřebu škol, by se mohl stát bezpečným vodítkem. Odpovídá i stávajícím požadavkům na vlastní hodnocení školy, vymezeným ve vyhlášce č. 15/2005 Sb., neboť schéma profilu sebehodnocení

zastřešuje všechny předepsané oblasti hodnocení. Schéma je ale přitom dostatečně pružné, takže dovoluje zvážit výjimečnost podmínek každé školy a podle potřeby si doplňovat vhodné kategorie.

Za přinejmenším inspirativní považují publikaci také pro odborníky z oblasti pedagogického výzkumu, pro vzdělavatele učitelů i pro činitele odpovědné za tvorbu českého evaluačního modelu škol. V textu publikace se volně užívají dva termíny: autoevaluace školy a sebehodnocení školy. Poněvadž bývají v českých podmínkách vnímány i synonymicky, bylo by přínosné upřesnit jejich obsah. S ohledem na potřeby školní praxe by bylo užitečné vymezit hranici mezi dostatečnou praktičností v publikaci uváděných evaluačních metod a jejich spolehlivostí, pokud se týká získávání a zpracování údajů. Hlubšího zkoumání by si zasloužila i role kritického přítele, se kterou nejsou v českém prostředí téměř žádné zkušenosti. Publikace obsahuje značné množství informací, kterých by mohlo být v souvislosti s autoevaluací škol využito ke stanovení vzdělávacích potřeb pedagogických pracovníků, osob připravujících se na roli kritického přítele, školních inspektorů, případně dalších aktérů školního života. V neposlední řadě může být na publikaci pohlíženo jako na vydatnou databanku především zahraničních poznatků o tom, jak pojímat autoevaluaci v kontextu interní evaluace školy, jak ukotvit autoevaluaci v evaluačním modelu škol i v celém školském systému, a jaké mohou být další podstatné celospolečenské skutečnosti s touto problematikou spojené.

Michaela Prášilová

IVA ŠVARCOVÁ

Základy pedagogiky.

Praha : Vysoká škola chemicko-technologická, 2005, s. 290.

□ Publikace doc. PhDr. Ivy Švarcové, CSc., která vyšla v r. 2005 na Vysoké škole chemicko-technologické pod názvem *Základy pedagogiky*, představuje syntetizující výklad pedagogické problematiky. Její obsah vytvářejí tři základní části : I. obecná pedagogika, II. didaktika a III. sociální pedagogika. V rámci těchto částí autorka rozvíjí v 17 kapitolách dílčí otázky, vymezující problematiku těchto oblastí.

Jde o počín, který z řady důvodů zaslouží plnou pozornost celé pedagogické veřejnosti.

Především byla čtenáři předložena zralá práce, v níž se autorce podařilo nejenom shrnout, ale především syntetizovat a vnitřně propojit existující poznání s novými aspekty a dimenzemi, které do oblasti pedagogického myšlení přináší současná doba, její otevřené problémy a úkoly, s nimiž se vzdělávání a výchova střetávají. Výrazně také usiluje zohlednit soudobou úroveň vědeckého poznání, která charakterizuje disciplínu, o něž se pedagogika opírá a s níž spolupracuje.

Zvláště výrazné jsou tyto pozitivní obecné rysy patrné při výkladu biologických a sociálních faktorů v rozvoji osobnosti, při výkladu problematiky, týkající se žáků se speciálními potřebami, ať už handicapovaných, nebo žáků nadaných a talentovaných. Velice zasvěceně a aktuálně jsou rovněž zpracovány ty části v kapitole „Sociální pedagogika“, které se týkají dětí a mládeže v ohrožení. Není náhodné, že poslední kapitola je věnována mravní výchově člověka, etickým základům mravního rozvoje osobnosti a pedagogickým otázkám mravního rozvoje.

Ideu interdisciplinárního přístupu se autorce podařilo skutečně realizovat tím, jak

vidí a interpretuje řešené problémy, takže tato idea zcela organicky a nenásilně proniká celou publikací.

Výklad jednotlivých problémů je zároveň spjat s výkladem příslušných institucionálních, případně organizačních otázek. Tak např. v kapitole „Současný školský systém v ČR“ je spolu s charakteristikou tohoto systému objasněna jeho struktura v mezinárodním srovnání a jsou připomenuty školské služby a školská zařízení. Jsou také uvedeny informace o právech a povinnostech žáků, studentů a jejich zástupců, o financování škol a školských zařízení ze státního rozpočtu. Neděje se tak pouhým přiřazením. I tyto organizačně administrativní aspekty zcela přirozeně dotvářejí celistvý pohled na pedagogickou problematiku. Rozšiřují pohled studujících i do širších mezinárodních souvislostí (např. otázky práva dítěte apod.).

Zvláštní pozornost zaslouží také podání veškeré problematiky. Výklad autorky je velice vstřícný vzhledem ke studujícímu. V řadě míst se přímo k němu obrací v textu, vede ho k uvažování, řešení rozporných situací a problémů. Tento přístup ke studiu pedagogické problematiky, obsažené v recenzované učebnici, posilují i formulace „Otázek a úkolů“, které jsou umístěny vždy po každé kapitole. Autorka nevystupuje akademicky a autoritativně, spíše vstřícně podněcuje k rozvíjení vlastních názorů čtenáře.

Připojena je bohatá literatura a věcný rejstřík. Zvláště nutno poznamenat, že součástí knihy je i elektronická verze na CD.

Závěrem lze konstatovat, že recenzovaná publikace představuje zralou monografi-učebnici, která jak svým zpracováním obsahu, tak způsobem výkladu svědčí

o tom, že mnohokrát byla její tematika přednesena v reálných podmínkách studentů různých oborů. Bohaté praktické pedagogické zkušenosti autorky nepochybně přispěly k tomu, že mohla úspěšně přiblížit pedagogickou problematiku i studujícím technického zaměření v podmínkách Vysoké školy chemicko-technologické a seznámit je

s povahou a významnými pedagogickými, pedagogicko-psychologickými i některými pedagogicko-sociologickými aspekty učitelského povolání. Zároveň lze plně doporučit knihu I. Švarcové všem studentům, kteří se na kterékoliv fakultě připravují na učitelství, i učitelům v praxi, kteří se dále vzdělávají v oblasti pedagogických disciplín.

Jarmila Skalková

KOLÁŘ, Z.; ŠIKULOVÁ, R. **Vyučování jako dialog.**

Praha : Grada Publishing, 2007. 131 s. ISBN 978-80-247-1541-4.

❑ Tak, jak je známo z nedávno vydaných publikací autorů (uvedme například monografii Kolář, Z.; Šikulová, R. *Hodnocení žáků*. Praha : Grada Publishing, 2005), i předložený text zachovává vědeckou serióznost, ale přitom je psán čtivě, svižně a – nejen pro odbornou veřejnost – srozumitelně. Textů, které tvoří skutečné *přemostění mezi pedagogickou teorií a výchovně-vzdělávací praxí*, není na současném knižním trhu příliš. Objevují se texty velmi odborné, analyzující pedagogickou teorii v její mnohostrannosti, na druhé straně existují texty spíše metodického charakteru – propojení obou rovin bývá spíše výjimkou. Předložená publikace dokáže přitažlivě a zajímavě, s výzvou k dalším hlubším úvahám, reflektovat nové pedagogické a psychologické poznatky, vztahující se k aktuální *problematice dialogu a jeho významu ve vyučování*.

Posuzovaná práce je rozčleněna do čtyř základních kapitol, které na sebe logicky navazují. Mají promyšlenou koncepci, obsahují kromě teoretických poznatků i různé druhy praktických příkladů a námětů pro samostudium. Teoretické zvládnutí obsahu tematiky (dokumentované v závěru textu bohatým souborem použité a doporučené

odborné literatury), vlastní zkušenosti autorů z praxe současných škol i orientovanost v pedagogickém výzkumu se odrazily pozitivně v celkové stylizaci myšlenek a ve zvolené struktuře práce. Autoři v průběhu textu zdůrazňují, že rodiče, učitelé či vychovatelé *připravují děti i studenty nejen pro současnost, ale zejména pro budoucnost*. Mladí lidé mají v rámci školního vzdělávání „učit se“ nejen hodnotit minulost, posuzovat současnost, rozvíjet dovednosti vyrovnat se s budoucností, předvídat události, hodnotit stávající rozhodnutí, ale v případě potřeby překonávat i životní překážky. *Dospělý – v podobě rodiče, učitele, vychovatele, mistra, trenéra, spoluobčana – by se měl stát pro dítě „sociálním vzorem“*, člověkem, který dokáže být nejen slovem, ale i činem skutečným pozitivním příkladem. I v tom spočívá, kromě jiného, velký význam *kommunikativní pedagogiky, diskusí i dialogů* – jejichž pomocí se hledá ve vztazích dospělého a dítěte vzájemné porozumění, ale i tolerance k názorovým a postojovým odlišnostem. Tato myšlenka tvoří jakousi „červenou nit“, která provází čtenáře celým textem.

První kapitola recenzované publikace je přehledným *zdůvodněním významu a po-*

třeby dialogu ve vyučování. Názory autorů jsou podloženy nejen teoretickými poznatky, zkušenostmi z vlastní výuky na různých typech a stupních škol, ale i výsledky řady výzkumných šetření, vztahujících se v různých kontextech ke sledované tematice. Jsou zde stručně analyzovány vybrané historické aspekty, současné problémy i perspektivní linie. Dialog je v rámci školního vyučování vnímán samotnými autory jako „otevírání se žáka učiteli, ale i otevírání se učitele žákům“. A moderní vyučování je právě o otevřenosti obou aktérů vyučování – učitele i žáka.

Těžištěm monografie je druhá, obsáhlejší kapitola, shrnující *vybrané aspekty realizace dialogu ve vyučování.* V logické souslednosti se zabývá *charakteristikou dialogu jako principu vyučování*, dále pak *podmínkami realizace dialogu v rámci pedagogické interakce* (prostředí podněcující dialog; připravenost učitele a žáka na vedení dialogu; kladení otázek podporujících diskusi a dialog; atraktivnost a nosnost tématu pro dialogické výukové metody) a v neposlední řadě *analýzou jednotlivých etap přípravy a realizace dialogu v rámci vyučovacího procesu* (autoři nezapomínají na fázi zhodnocování a překonávání individuálních zkušeností žáka a ovlivňování žákova pojetí učiva). V kontextu dialogických postupů ve výuce jsou kromě jiného zohledňovány i *alternativní didaktické modely*, uvedena je řada konkrétních příkladů *aktivizujících učebních úkolů a otázek*. Ilustrativní funkci mají i *ukázky pojmových map z jednotlivých tematických celků učiva základních a středních škol.* Praktické náměty využívají řady *dialogických metod* – například problémový a heuristický rozhovor, brainstorming, alternativy středověké disputace, interaktivní varianty výkladu a přednášky.

Inspirativní pro učitele v praxi se jistě stane třetí kapitola, která naznačuje *možnosti využití dialogu ve vyučování.* Zdůrazněny

jsou nejen *individuální aktivity žáků*, ale i *práce ve skupinách*, vytváření různých *typů projektů a uplatnění projektového vyučování* v kontextu aktivizujících metod, zohledněn je i význam *rozvíjení informačních dovedností* žáků a studentů (především orientace v informačních pramenech, dovednosti vyhledávání potřebných informací, jejich třídění a vlastní hodnocení).

Poslední kapitola, *dialog jako způsob existence a rozvoje člověka*, nahlíží na *potřebu dialogu v mezilidských vztazích v širších filozofických, sociologických, psychologických a pedagogických kontextech.* Stále rostoucí význam komplexu věd o výchově souvisí především se zvyšující se pozorností na tzv. *terciární sféru*, která bude stále více „udávat tón“ ve vytváření životního stylu a v péči o člověka. Jinými slovy: na určitém stupni industrializace je nutné *přejít od kvantitativních ukazatelů k péči o kvalitu lidského života*, protože právě na ní bude závislý celý další společenský pohyb. V posledních desetiletích vzniká i v oblasti „*rozvoje služeb*“ řada nových zaměstnání, která získávají status vysoce specializovaných činností – a na která je nezbytná efektivní a kvalitní všeobecně-vzdělávací i odborná příprava. Zahrnuje nejen řadu ekonomických aktivit, ale i zdravotní péči, sociální záležitosti, mnohé kulturní aktivity, vzdělávání a výchovu, zasahuje i tvorbu náplně volného času jedince. Protože sektor služeb charakterizuje osobní kontakt pracovníka s lidmi a působení „tváří v tvář“, jakož i nutnost ovládnout techniky předávání informací a šíření znalostí, je pro jeho rozvoj nutné vytvářet a zkvalitňovat systém vzdělávání. A právě při tomto vzdělávání – v kontextu ontogenetického vývoje člověka – se výrazně uplatňují i *vědy o člověku, včetně pedagogiky a didaktiky.*

Z. Kolář a R. Šikulová předkládají čtenářům ucelenou monografii, v níž se snaží udržet vyvážený *teoreticko-aplikační* přístup

k rozboru *problematiky dialogických metod výuky* s akcentem na jejich význam pro existenci a rozvoj člověka (a to nejen v oblasti poznávacích schopností, ale také v oblasti afektivní, etické i psychomotorické). *Autoři publikace chápou dialog mnohem širě než jen jako formu komunikace či výukovou metodu, vidí v něm především možnost vzájemného otevírání se člověka člověku, možnost společného hledání a vzájemného obohacování o své znalosti, zkušenosti, postoje, názory či*

prožitky a emoce. Předkládaná publikace je určena všem, kteří se zajímají o výchovu a vzdělávání a sledují, nebo se přímo účastní změn, jimiž procházejí v současnosti české základní a střední školy. A právě tento kontext se odráží v celkové struktuře obsahu i jeho didaktickém zpracování. Autoři našli vlastní přístup k prezentaci didaktické problematiky, který vychází ze zasvěceného teoretického rozboru a nezapomíná na možnosti praktických aplikací.

Alena Vališová

SEMRÁD, J.; ŠKRABAL, M.

Úvod do studia učitelství odborných předmětů.

Praha : Vyd. České vysoké učení technické v Praze. Nakladatelství ČVUT, 2007.
162 s. ISBN 978-80-01-03744-7.

❑ České vysoké učení technické v Praze vydalo učební text s názvem „Úvod do studia učitelství odborných předmětů“ pro své studenty, kteří se rozhodli spolu se svým technickým oborem vystudovat učitelství příslušných odborných předmětů na středních a vyšších odborných školách. Publikace představuje důkladného a zároveň velmi vstřícného průvodce, který v deseti kapitolách uvádí studující technických oborů do oblasti jejich pedagogické přípravy. Vychází z dosavadních zkušeností s přípravou učitelů-techniků na ČVUT a respektuje standardy mezinárodní akreditace IGIT (International Society for Engineering Education).

Autoři především charakterizují profil absolventa studijního programu *specializace v pedagogice*. Dále seznamují s přijímacím řízením i podmínkami studia. Kapitola třetí „Charakteristika a struktura studia“ vymezuje cíle bakalářského studijního programu *specializace v pedagogice* oboru *učitelství odborných předmětů* a seznamuje čtenáře se studijním plánem (celkem 16 předmětů)

během šestisemestrového studia. Zároveň se podrobněji uvádí konkrétní obsah studijních předmětů povinných (pedagogika, psychologie, biologie mládeže, filozofie, sociologie, logika, rétorika, hodnocení vlivu techniky, didaktika odborných předmětů, didaktická a výpočetní technika, školský management, ekonomika vzdělávání, pedagogická praxe, seminář k bakalářské práci) i studijních předmětů volitelných (angličtina pro pedagogy, sociální pedagogika, tvořivost v práci učitele a žáka). Kapitola čtvrtá charakterizuje organizační formy studia učitelství na Masarykově ústavu vyšších studií ČVUT (přednáška, seminář, cvičení) a zároveň instruuje studující, jak se připravovat na jeho jednotlivé formy. Uvádí i způsoby hodnocení průběhu studia (zkoušky, klasifikované zápočty, zápočty).

Velkou pozornost věnují autoři předpokladům úspěšného studia učitelství odborných předmětů (kapitola pátá). V této souvislosti seznamují se základními druhy inteligence, jak je nalézáme v díle H. Gardnera Dimenze

myšlení (Praha, Portál, 1999), i s pedagogicko-psychologickou problematikou motivace, s významem volných vlastností pro úspěšnost studia aj. (s odkazem na monografii M. Vágnerové Vývojová psychologie, Praha, Portál, 2000). Zároveň J. Semrád a M. Škrabal analyzují určitá racionální opatření, která podmiňují efektivní učení, jako je smysl pro kvalitní práci, racionální hospodaření s časem, racionální organizace pracovního místa a správná životospráva. Spolu s věcným výkladem poskytují studentům i určité rady, jak v jednotlivých oblastech postupovat při procesu učení. Rozboru je podrobena i otázka studijního stylu jako faktoru, který ovlivňuje úspěšnost studia, jsou sledovány vazby mezi individuálními rozdíly osobností studentů, jejich motivací a styly učení. Kapitola šestá pomáhá pochopit, jak předcházet studijním neúspěchům. Studenti se v ní seznámí s hlavními příčinami neúspěchů a naleznou zároveň zcela konkrétní rady, jak je překonávat, jak se vyhnout nejčastějším chybám, jak pracovat úspěšně s textem, jak získané poznatky strukturovat, vytvářet si sítě vztahů a myšlenkové mapy, jak plánovat svou přípravu na zkoušku.

Kromě výrazně výkladových obsahuje publikace také informativní kapitoly. Tak sedmá kapitola „Učitelství a vědecké informace“ seznamuje studenty (včetně adres) s knihovnicko-informačním zabezpečením vzdělávacího a vědecko-výzkumného procesu školy, zajišťovaným systémem knihoven ČVUT. Zároveň jsou studenti upozorněni na to, že existuje třístupňový „Kurz informační výchovy“, který je přístupný na webových stránkách ČVUT, knihovny.

Studenti jsou dále seznámeni s institucí nazvanou Centrum informačních a poradenských služeb (CIPS) a s dalšími vybranými činnostmi ČVUT v oblasti informačního zabezpečení. Kromě toho publikace rozšiřuje obzor techniků za hranice ČVUT, do širší

oblasti knihovnicko-informačních služeb, představovaných např. Národní knihovnou ČR, Státní technickou knihovnou, Národní pedagogickou knihovnou Komenského. Je připojen i seznam knihoven vysokých škol v České republice (včetně jejich adres).

Osmá kapitola nazvaná „Zpracování seminárních a bakalářských prací“ obsahuje základní metodologické požadavky na přípravu těchto prací, podané návodnou a pro studenty i názornou formou, prostřednictvím řady postupných kroků. Je zahrnut výklad důležitých pojmů (anotace, abstrakt), dále popis technických požadavků na uspořádání závěrečné práce. Jsou připojeny také základní normy pro psaní a citování odborných textů, včetně jejich aplikace při přípravě textů.

Kapitola 9. „Státní závěrečná zkouška“ podává obecnou charakteristiku rozsahu a průběhu této zkoušky i průběhu obhajoby bakalářské práce.

V závěru je připojen text „Metoda racionálního zapamatování SQ₃R“, který byl přejat z časopisu Moderní řízení (1989, č. 3, s. 32-33).

Kromě závěrečného přehledu literatury přináší publikace 11 příloh, které vesměs představují formuláře, s nimiž se studenti setkávají a které vyplňují během studia. Neobvyklá a přitom velmi podnětná je i poslední příloha, která obsahuje přehled navržených témat bakalářských prací jednotlivých pracovníků ústavu. Při přípravě jakýchkoli textů ocení studující i příklady aplikace citačních norem.

„Úvod do studia učitelství odborných předmětů“ představuje velmi cennou příručku, v níž se autorům podařilo spojit věcné analýzy jednotlivých problémů s návodnými instruktivními pasážemi v jeden vnitřně ucelený text. Opírali se nejenom o své odborné znalosti, ale zároveň i o své dlouholeté praktické zkušenosti v oblasti vysokoškolské pedagogické praxe. Při uvádění do studia

učitelství odborných předmětů zprostředkovávají technikům společenskovědní poznatky způsobem velice vstřícným, který pro ně zároveň může být motivující, názorný a studijně aktivizující. Implicitně odhalují

některé specifické rysy společenskovědního poznání a myšlení. Učební text lze pokládat i za významný a aktuální příspěvek k vysokoškolské pedagogice.

Jarmila Skalková

NOVÝ A POZORUHODNÝ ČASOPIS

Orbis Scholae, 2007, 1, č. 2. ISSN 1802-4637.

Publikačním počinem, který by u nás rozhodně neměl zůstat opomenut, je v roce 2007 vzniklý časopis *Orbis Scholae*. Výkonná redakce, která sestává výlučně z pracovníků pražské a brněnské pedagogické fakulty (redakční rada je ovšem pestře mezinárodní), jej začala připravovat a vydávat s podporou významného grantu MŠMT ČR (projekt Centrum základního výzkumu školního vzdělávání). Časopis vychází v české i anglické verzi, v prvním roce dvě čísla česky, jedno anglicky – v tomto vzorci je zamýšleno dále pokračovat. Poslední vydané číslo, které je v angličtině, je věnované památce Jiřího Kotáskova.

Deklarovanou ambicí redakce je vydávat monotematicky zaměřená čísla a současně držet tradiční rubriky časopisu (jde o Stati, Studentské práce, Nekrolog, Recenze a Zprávy). V angličtině publikované číslo se zaměřuje na téma transformace vzdělávacích systémů v zemích Visegrádu. Hostujícím editorům Elišce Walterové a Davidu Gregerovi se podařilo sestavit monotematický blok ze zajímavých materiálů od fundovaných autorů, kteří přímo a dlouhodobě působí v jednotlivých zemích visegrádského prostoru. Jádrem čísla jsou čtyři texty – nejdříve se editoři zabývají ohlášeným tématem ve vztahu k českému kontextu (hledání změn ve vzdělávání), Gábor Halász poté pojednává o transformačních procesech v maďarském vzdělávání (od dekonstrukce k systemické reformě), Andrzej Janowski píše o vzdělávání v postkomunistickém Polsku (zaměřeno na změny) a Beáta Kosová spolu se Štefanem Porubským referují o vývoji v posledních téměř dvou dekadách na Slovensku (stále hledání řešení).

Za pozornost stojí i texty v dalších rubrikách, mezi nimi zejména studentský text Jana Vody, týkající se trendů vzdělávací politiky v procesu transformace vzdělávacích systémů u nás a v Polsku.

Plán náplně pro rok 2008, který redakce zveřejnila, slibuje další zajímavá čísla – zatímco ta v české verzi budou zaměřena (1) na výzkum vyučování a učení, založený na videostudiích a (2) na školu jako učící se organizaci, číslo v anglickém jazyce se má týkat vzdělávání a sociální spravedlnosti.

Časopis *Orbis Scholae* působí slibným dojmem. Jde o projektově vázané periodikum a jeho udržitelnost proto zůstává víc než v jiných případech otevřenou výzvou. Zdá se, že nyní však stojí *Orbis Scholae* na pevných nohách; každé z jeho dosud vyšlých čísel si nepochybně zaslouhuje pozornost.

(mp)